

Projekt

Baltic Green Belt

w Polsce

czyli jak rolnictwo zrównoważone może przyczynić się do poprawy stanu środowiska przyrodniczego Baltyku!

Zachodniopomorski
Urząd Wojewódzki
w Szczecinie

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ (EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO)
ORAZ WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W SZCZECINIE

Autorzy:

Jakub Skorupski, Aneta Kozłowska

Projekt i skład:

Tomasz Tarnowski

Zdjęcia:

Aneta Kozłowska, Wikipedia.org

FEDERACJA
ZIELONYCH
GAJA

Wydawca:

Federacja Zielonych GAJA

ul. 5 Lipca 45

70-374 Szczecin

tel./fax (091) 489 42 32

email: jakub@gajanet.pl, anetak@gajanet.pl

www.gajanet.pl

Publikacja wydana w ramach projektu „Baltic Green Belt” dzięki wsparciu finansowemu Unii Europejskiej (Baltic Sea Region INTERREG IV B - The Baltic Sea Region Programme 2007-2013) oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie

Za treść publikacji odpowiada Federacja Zielonych GAJA, poglądy w niej wyrażone nie odzwierciedlają oficjalnego stanowiska Unii Europejskiej.

Kopiowanie jest dozwolone pod warunkiem wskazania źródła. Więcej informacji: www.balticgreenbelt.org.pl

Projekt **Baltic Green Belt** w Polsce

czyli jak rolnictwo zrównoważone może przyczynić się do poprawy stanu środowiska przyrodniczego Bałtyku!

BALTIC GREEN BELT

Projekt **Baltic Green Belt** (www.balticgreenbelt.uni-kiel.de, www.balticgreenbelt.org.pl) obejmuje swym zasięgiem wszystkie kraje regionu Morza Bałtyckiego. Celem działań podjętych w projekcie jest polepszenie warunków ekologicznych terenów nadmorskich, z uwzględnieniem promocji społecznych i ekonomicznych aspektów rozwoju zrównoważonego wybrzeży, jako gwaranta dynamicznego rozwoju gospodarczego. Projekt przyczynić się ma do implementacji „Bałtyckiego Planu Działania” HELCOM’u (Komisji Helsińskiej), a okres jego realizacji obejmuje lata 2009-2012.

Partnerem wiodącym projektu jest Christian-Albrechts-Universität w Kilonii (Niemcy), natomiast pozostali partnerzy krajowi, to: BUND Landesverband Schleswig-Holstein (Niemcy), BUND Landesverband Mecklenburg Vorpommern (Niemcy), Ekologinis klubas „Zvejone” (Litwa), Klaipedos universitetas, Baltijos pajurio aplinkos tyrimu ir planavimo (Litwa), Sliteres nacionala parka administracija (Łotwa), Lauku Turisma Asociacija “Lauku celotajs” (Łotwa), Eesti Looduskaitse Selts (Estonia), Mittetulundusühning Läänerannik (Estonia), Eesti Maaülikool (Estonia), IUCN – International Union for Conservation of Nature oraz Coalition Clean Baltic (CCB).

Do głównych celów projektu **Baltic Green Belt** należą:

- ochrona środowiska przyrodniczego Bałtyku, jako Szczególnie Wrażliwego Obszaru Morskiego (PSSA), poprzez przeciwdziałanie eutrofizacji i realizację wizji Komisji Helsińskiej (HELCOM),
- ustanowienie funkcjonalnej platformy ekologicznej dla ochrony przyrody i promocji rozwoju zrównoważonego zlewni Morza Bałtyckiego oraz ochrony jego zasobów.

Polska część projektu składa się z dwóch sekcji – doradztwo rolne nastawione na zrównoważony rozwój na obszarach wiejskich oraz monitoring

funkcjonowania wielkoprzemysłowych ferm zwierząt, pod kątem przestrzegania przepisów ochrony środowiska oraz możliwości ograniczenia ich negatywnego wpływu na społeczność lokalną i środowisko przyrodnicze (tytuł komponentu polskiego brzmi **„Promocja zrównoważonego rolnictwa i monitoring wielkoprzemysłowej produkcji zwierzęcej w kontekście redukcji eutrofizacji Morza Bałtyckiego i jako narzędzie ochrony środowiska i ochrony przyrody na obszarach wiejskich”**).

Szczegółowe działania projektu obejmują m.in. konsultacje w zakresie rozwoju zrównoważonego na obszarach wiejskich (rolnictwo zrównoważone, ochrona łąk, ochrona ptaków i siedlisk przyrodniczych, ochrona zagrożonych ras zwierząt hodowlanych i odmian roślin uprawnych, ochrona gleb i wód, strefy buforowe i miedze śródpolne, rolnictwo ekologiczne, działalność rolnicza na obszarach Natura 2000, zasady gospodarowania na obszarach szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, instrument cross compliance), opracowanie i prowadzenie Internetowego Punktu Doradczego dla rolników, działania medialne w zakresie zrównoważonego rolnictwa, opracowanie mapy środowiskowych i społecznych konfliktów związanych z wielkoprzemysłową produkcją zwierzęcą w Polsce, promocja swobodnego dostępu do informacji na temat ferm wielkoprzemysłowych, jako informacji publicznej o instalacjach podlegających obowiązkowi uzyskania pozwolenia zintegrowanego oraz monitoring oficjalnych baz danych tych instalacji (internetowa baza danych Ministerstwa Środowiska, European Pollutant Emission Register (EPER), opracowanie i prowadzenie internetowej bazy danych polskich ferm wielkoprzemysłowych, promocja metod minimalizacji i/lub eliminacji negatywnego wpływu wielkoprzemysłowej produkcji zwierzęcej, uczestnictwo na prawach strony w postępowaniach administracyjnych dotyczących wydawania pozwoleń zintegrowanych oraz społeczny monitoring mechanizmów kontroli sektora wielkoprzemysłowej produkcji zwierzęcej.

Działania projektu skupiają się na obszarze województw nadmorskich – Zachodniopomorskiego, Pomorskiego i Warmińsko-mazurskiego. Źródłem jego finansowania jest natomiast Baltic Sea Region INTERREG IV B – The Baltic Sea Region Programme 2007-2013, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie oraz środki własne Federacji Zielonych GAJA.

Bardzo istotne w realizacji projektu „Baltic Green Belt” w Polsce jest wsparcie Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie (www.szczecin.uw.gov.pl).

Projekt jest częścią paneuropejskiej inicjatywy

European Green Belt

(www.europeangreenbelt.org).

ROLNICTWO ZRÓWNOWAŻONE

Obszary wiejskie, czyli tereny położone poza granicami administracyjnymi miast, zajmują 80% terytorium Unii Europejskiej i aż ponad 90% powierzchni Polski, przez co ich znaczenie z punktu widzenia ekonomicznego, społecznego oraz środowiskowego jest bardzo duże.

Pierwsze cele Wspólnej Polityki Rolnej, ustanowionej Traktatem Rzymskim w 1957 r. wskazywały na: podnoszenie produktywności rolnictwa poprzez wspieranie m.in. postępu technologicznego, stabilizację rynków rolnych, zapewnienie ludności rolniczej godziwych warunków życia, zapewnienie odpowiedniego poziomu zaopatrzenia w produkty

rolne, umożliwienie konsumentom kupna produktów po niewygórowanych cenach.

Cele te zostały osiągnięte – gospodarka rolna UE została zmodernizowana i przeszła na wysokonakładowe systemy produkcji rolniczej, w efekcie czego struktura użytkowania ziemi uległa zmianie – powstały duże gospodarstwa specjalizujące się w określonym kierunku produkcji, wprowadzono genetycznie modyfikowane odmiany roślin (niosące poważne zagrożenie ekologiczne) i wysokowydajne rasy zwierząt, unowocześniono maszyny, zintensyfikowano zużycie nawozów i zastąpiono stare środki ochrony roślin nowszymi.

Jednakże w trakcie tych przemian, z czasem ujawniły się zjawiska niekorzystne i to zarówno z punktu widzenia ekonomicznego i produkcyjnego, jak i środowiskowego, ponieważ intensyfikacja produkcji rolnej nie przebiegała zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Zjawiska te wymusiły konieczność przeprowadzenia stosownych reform, z których najważniejsza to reforma Mc Sharry'ego oraz Agenda 2000.

Reforma Mc Sharry'ego zapoczątkowała nowy wizerunek rolnictwa – główny nacisk położono na tworzenie warunków dla trwałego i zrównoważonego rozwoju wszystkich obszarów wiejskich i promocję rolnictwa przyjaznego dla środowiska przyrodniczego oraz włączenie planowania działań na rzecz ochrony środowiska do praktyki gospodarczej.

Efektom podjętych działań było wpisanie w 1997 r. zrównoważonego rozwoju do Traktatu Unii Europejskiej, co zobowiązało rolnictwo do wspierania form gospodarowania przyjaznych dla środowiska przyrodniczego. Kolejne propozycje zmian zawarto w Agendzie 2000.

Obecnie polityka ochrony środowiska naturalnego jest traktowana przez Unię Europejską jako nieodłączny element polityki na rzecz trwałego i zrównoważonego rozwoju.

W przypadku rolnictwa zrównoważony rozwój oznacza, iż oprócz podstawowej funkcji, jaką jest produkcja artykułów rolnych,

obszary wiejskie pełnią także ważną funkcję w zakresie ochrony środowiska, kształtowania krajobrazu, ochrony i zachowania siedlisk przyrodniczych oraz odpowiednio wysokiego poziomu różnorodności biocenotycznej.

Różnorodność biocenotyczna Polski należy do jednej z najbogatszych w Unii Europejskiej, o czym decydują zarówno warunki naturalne, jak i odmienny w stosunku do pozostałych krajów europejskich charakter oddziaływań antropogenicznych. Bogactwo siedlisk i krajobrazów naturalnych zawdzięczamy zróżnicowanej rzeźbie terenu, róż-

norodności warunków glebowych i klimatycznych, nierównomiernemu uprzemysłowieniu i urbanizacji kraju oraz ekstensywnemu rolnictwu. Niestety wraz z rozwojem gospodarczym oraz intensyfikacją rolnictwa mają miejsce niekorzystne zjawiska – stan siedlisk przyrodniczych na obszarach wiejskich stopniowo się pogarsza, zanikają populacje niektórych gatunków, a struktura krajobrazu ulega uproszczeniu. Dlatego niezmiernie ważnym jest, aby rozwój rolnictwa nie powodował dalszej degradacji środowiska, a był ukierunkowany na produkcję żywności o określonej jakości i ilości, zapewnienie zdrowia i komfortu ludzi i zwierząt, zapewnienie odpowiedniego standardu życia mieszkańców wsi, przy jednoczesnym zachowaniu odpowiednio wysokiego poziomu różnorodności biocenotycznej, ochronie gleb, wód i powietrza oraz utrzymaniu i rozwijaniu walorów estetycznych i rekreacyjnych obszarów wiejskich.

PROGRAM ROLNOŚRODOWISKOWY

Polska, jako członek Unii Europejskiej, od 1 maja 2004 r. korzysta z instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej. Jednym z nich jest Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich - dokument przedstawiający cele, priorytety oraz zasady wspierania działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Pierwszy taki dokument został przygotowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi na lata 2004-2006, a obecnie funkcjonuje PROW na lata 2007-2013.

Nowa polityka rozwoju obszarów wiejskich wyznacza 3 główne cele, którym odpowiadają osie priorytetowe:

- oś 1 - gospodarcza - wsparcie konkurencyjności sektora rolnego i leśnego,
- oś 2 - środowiskowa - zrównoważone gospodarowanie zasobami gruntów rolnych i leśnych,
- oś 3 - społeczna - dywersyfikacja ekonomiczna obszarów wiejskich i podniesienie jakości życia na tych obszarach.
- oś Leader.

Każdej osi priorytetowej przyporządkowano poszczególne działania, a program rolnośrodowiskowy jest jednym z nich.

Podstawowym celem programu rolnośrodowiskowego jest ochrona środowiska przyrodniczego obszarów wiejskich, a w szczególności:

- utrzymanie w odpowiednim, nie pogorszonym stanie cennych siedlisk użytkowanych rolniczo lub przywrócenie ich walorów,
- promowanie zrównoważonego systemu gospodarowania,
- odpowiednie użytkowanie gleb i ochrona wód,
- kształtowanie struktury krajobrazu,
- ochrona lokalnych odmian roślin oraz lokalnych ras zwierząt gospodarskich.

Program rolnośrodowiskowy jest zobowiązaniem 5 letnim, w którym rolnik, w zamian za przestrzeganie określonych wymogów, otrzymuje rekompensatę finansową, uwzględniającą utracony dochód oraz dodatkowo poniesione koszty i ewentualne koszty transakcyjne. Podstawowe, niepłatne wymogi programu, to:

- minimalne normy, czyli dobra kultura rolna,
- cross compliance, czyli zasada wzajemnej zgodności,
- minimalne wymogi dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin.

Pozostałe zobowiązania wynikają z realizacji poszczególnych pakietów i ich wariantów:

- rolnictwo zrównoważone (1 wariant),
- rolnictwo ekologiczne (12 wariantów),
- ekstensywne trwałe użytki zielone (1 wariant),
- ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000 (10 wariantów)
- ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000 (10 wariantów),
- zachowanie zagrożonych zasobów roślin w rolnictwie (4 warianty),
- ochrona zagrożonych zwierząt w rolnictwie (4 warianty)
- ochrona gleb i wód (3 warianty).

Rolnik, chcąc przystąpić do programu rolnośrodowiskowego, musi być posiadaczem co najmniej 1 ha gruntów rolnych, przygotować przy pomocy doradcy rolnośrodowiskowego plan działalności rolnośrodowiskowej, zobowiązać się do przestrzegania wymogów wynikających z realizacji tego działania oraz prowadzić rejestr działalności rolnośrodowiskowej. Ponadto, ze względu na 5 letnie zobowiązanie, należy pamiętać, iż powierzchnia zakwalifikowana do programu może ulec zmianie tylko na ściśle określonych zasadach.

FERMY WIELKOPRZEMYSŁOWE – INFORMACJE OGÓLNE

Intensywny chów zwierząt pociąga za sobą szereg poważnych zagrożeń, nie tylko dla bezpośredniego sąsiedztwa ferm, ale i całej zlewni Morza Bałtyckiego. Ów negatywny wpływ dotyczy wszystkich komponentów środowiska przyrodniczego – powietrza, gleby oraz wód, zarówno powierzchniowych, gruntowych, jak również opadowych. Negatywne skutki chowu wielkotowarowego mają również społeczne, ekonomiczne i legislacyjno-prawne konotacje.

Szczególnie uciążliwym źródłem zanieczyszczeń są duże farmy przemysłowe (wielkoprzemysłowe, wielkotowarowe, IPPC), definiowane jako instalacje wymagające uzyskania pozwolenia zintegrowanego, czyli o obsadzie ponad 40 000 osobników – drób, 2 000 świń (tuczników) o wadze ponad 30kg lub/i 750 macior (*Dyr. Rady UE 96/61/EC dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli/Dyrektywa IPPC*). W 2008 r. Komisja Helsińska (HELCOM) uznała farmy wielkoprzemysłowe za punktowe źródła zanieczyszczeń rolniczych (Baltic Hot Spots), przy czym za farmy przemysłowe uznane zostały również farmy bydła o obsadzie odpowiadającej 400 AU (Animal Units). Obecnie wskazuje się również na konieczność objęcia definicją ferm przemysłowych instalacji do intensywnego chowu owiec, kóz, koni, zwierząt futerkowych, generujących równie duże zagrożenie dla środowiska naturalnego, co farmy IPPC.

Najbardziej niekorzystny, ze środowiskowego punktu widzenia, jest wielkoprzemysłowy chów bezściółkowy, generujący powstawanie ogromnych ilości gnojowicy. Gnojowica jest naturalnym, płynnym nawozem zwierzęcym, stanowiącym mieszaninę kału, moczu i wody. Stanowi ona nawóz wysoce skoncentrowany, o wysokiej zawartości składników mineralnych, zanieczyszczony mikrobiologicznie. Jej niewłaściwe magazynowanie, wylanie i utylizowanie może prowadzić do poważnych zagrożeń, tak dla środowiska naturalnego, jak i zdrowia człowieka.

Dla porównania, obornik jest mniej skoncentrowanym zwierzęcym nawozem naturalnym, wytwarzanym na fermach z chowem ściółkowym. Obornik zawiera znacznie więcej stałej materii organicznej, ma znacznie wyższą niż gnojowica temperaturę (mniej korzystne warunki rozwoju mikroorganizmów chorobotwórczych) i jako taki uważany jest za bardziej przyjazny środowisku.

Negatywne oddziaływanie ferm wielkoprzemysłowych zależy więc z jednej strony od wielkości obsady fermy, a z drugiej od zastosowanej technologii chowu i, związanym z nią, gospodarowaniem wytworzonej w trakcie cyklu produkcyjnego gnojowicy.

Intensywny chów zwierząt regulowany jest przepisami i wytycznymi ok. 15 krajowych, unijnych i międzynarodowych aktów prawnych oraz dokumentów referencyjnych (m.in. *Dyrektywa IPPC*, *Ustawa o nawozach i nawożeniu*, *Dyrektywa Azotanowa*, *Ustawa Prawo ochrony środowiska*, *Ustawa Prawo wodne*, *Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego*, *Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej*, *Agenda 21 dla obszaru Morza Bałtyckiego*, *dokument referencyjny (BREF) dotyczący najlepszych dostępnych technik (BAT) w intensywnej hodowli drobiu i trzody chlewnej*). Przepisy te nie są jednak powszechnie przestrzegane, czego dowodzą m.in. wyniki kontroli NIK. *W Informacji o wynikach kontroli sprawowania nadzoru nad wielkoprzemysłowymi fermami trzody chlewnej, przeprowadzonej w latach 2006 – 2007, przeczytać można, iż: „Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia działania organów administracji rządowej w zakresie tworzenia i realizacji polityki państwa wobec wielkoprzemysłowego chowu trzody chlewnej”*. Podobnie oceniony został system nadzoru organów administracji rządowej w tym zakresie.

Pogłowie świń w Polsce wynosi 13,3 mln zwierząt (marzec 2009), a drobiu 124,3 mln zwierząt (grudzień 2008). Liczbę funkcjonujących obecnie ferm wielkoprzemysłowych szacuje się na 650, w tym 126 ferm trzody chlewnej i 524 fermy drobiu. Jednocześnie, wg danych Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, liczba gospodarstw ekologicznych zajmujących się produkcją trzody chlewnej wynosi w Polsce tylko 57, podczas gdy w Danii funkcjonuje ok. 364 takich gospodarstw.

PROBLEMY ZWIĄZANE Z WIELKOTOWAROWĄ PRODUKcją ZWIERZĘCĄ

A) PROBLEMY ŚRODOWISKOWE:

- zanieczyszczenie wód – przenawożenie gleb i odpływ nawozów organicznych (głównie biogenów – azotu i fosforu) z pól do wód gruntowych, powierzchniowych i w rezultacie do wód Bałtyku;
- eutrofizacja – przeżyźnienie wód śródlądowych i morskich (zakwity glonów, zmniejszanie populacji cennych gatunków ryb, modyfikacja ekosystemów, utrata dennej fauny, przyducha);
- zanieczyszczenie mikrobiologiczne – mikroorganizmy chorobotwórcze, zawarte w gnojowicy, stanowią poważne zagrożenie sanitarne; za najistotniejsze w tym względzie uznać należy *Staphylococcus* sp., streptokoki fekalne, *Escherichia coli*, laseczki różycy, prątki gruźlicy, paciorkowce chorobotwórcze, wirus pryszczycy, grzyby oraz larwy i jaja robaków pasożytniczych (np. tasiemców);
- pośredni i drugorzędny wpływ na tworzenie kwaśnych deszczy (emisja tlenków azotu i tlenków siarki) i zwiększenie efektu cieplarnianego
- (emisja gazów cieplarnianych).

B) PROBLEMY SPOŁECZNO-EKONOMICZNE:

- odory (zanieczyszczenie powietrza) – wśród odorów gnojowicy, powstającej na wielkotowarowych fermach trzody chlewnej zidentyfikowano 100 do 200 substancji zapachowych, z których co najmniej 30 to związki szczególnie cuchnące i szkodliwe dla zdrowia (np. merkaptany, siarczki organiczne, aminy, kwasy organiczne, aldehydy, ketony); wykazano, iż związki te mogą wywoływać takie schorzenia, jak bóle głowy, podenerwowanie, alergie, nadmierne łzawienie, przekształcenie hemoglobiny w hematinę, skutkujące niedotlenieniem, zatkany nos i inne dolegliwości ze strony układu oddechowego;
- utrata miejsc rekreacji – np. gnojowica z ferm w pobliżu uzdrowiska Gołdapskiego spowodowała masowe śnięcie ryb w pobliskich jeziorach (2006);
- wysokie koszty oczyszczania wody pitnej;
- degradacja gruntów rolnych – niezgodne z prawem składowanie i stosowanie gnojowicy oraz obornika;
- lokalizacja ferm w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów NATURA 2000 oraz innych obszarów chronionych i cennych przyrodniczo, a także obszarów szczególnie narażonych na odpływ azotu ze źródeł rolniczych (ang. the Nitrate Vulnerable Zones).

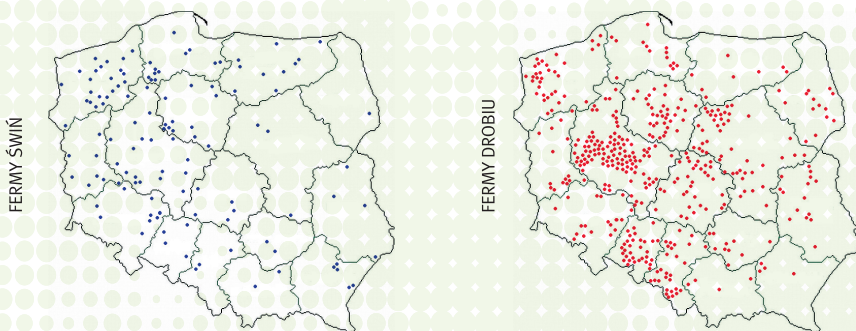
C) PROBLEMY LEGISLACYJNO-PRAWNE:

- posiadanie odpowiedniego arealu do zagospodarowania nawozu naturalnego oraz planu nawożenia nie stanowi warunku do wydania pozwolenia zintegrowanego;
- brak implementacji Konwencji Helsińskiej – powszechne nie przestrzeganie Aneksu III;
- rozbieżności w definicji instalacji w prawie polskim i unijnym – prawo polskie zakłada, iż instalacja przynależy do danego właściciela, a nie do miejsca (możliwość notarialnego podziału majątku i unikania tym samym konieczności uzyskania pozwolenia zintegrowanego);
- plany nawożenia nie są ogólnie dostępną informacją o środowisku i jego ochronie, ani informacją publiczną udostępnianą przez stacje chemiczno-rolnicze, co jest niezgodne z Konwencją o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska sporządzona w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r. (Dz. U. z 2003 r. nr 78, poz. 706) (Konwencja z Aarhus);
- brak „regulacji odorowych” (projekt ustawy o przeciwdziałaniu uciążliwości zapachowej powietrza),
- nieskuteczność kontroli ferm wielkoprzemysłowych, wykonywanych przez Inspekcję Weterynaryjną, Inspekcję Ochrony Środowiska oraz Państwową Inspekcję Sanitarną;
- niedostateczna współpraca i koordynacja działań między powyższymi inspekcjami;
- nieprzestrzeganie przepisów prawa budowlanego przez fermy wielkotowarowe, stwierdzone w wyniku kontroli Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego;
- nieuwzględnianie głosu społeczności lokalnych w procesie udzielania pozwoleń zintegrowanych oraz lokalizacji ferm.

SPOSOBY PRZECIWDZIAŁANIA NEGATYWNYM SKUTKOM TUCZU PRZEMYSŁOWEGO

Ze względu na skalę i intensyfikację produkcji, jak również wielkość obsady na fermach wielkotowarowych, oczywistym jest bardzo znaczny wpływ tych instalacji na środowisko naturalne i społeczności lokalne. W powszechnej opinii obowiązuje przekonanie, poparte niestety niechlubną praktyką, o tym, iż wielkoprzemysłowa produkcja zwierzęca nie może być przyjazna dla środowiska. Możliwe jest jednak wprowadzenie w życie szeregu określonych sposobów przeciwdziałania negatywnym skutkom tuczu przemysłowego, pozwalających uczynić go nie tyle przyjaznym dla środowiska, co neutralnym wobec niego.

Wśród wspomnianych sposobów wymienić należy praktyki wskazywane wielokrotnie przez rekomendacje Federacji Zielonych GAJA, Coalition Clean Balic, Komisję Helsińską (HELCOM), a także zawarte w Bałtyckim Planie Działania, czy wnioskach i zaleceniach pokontrolnych NIK:

- wskazywanie szczególnie uciążliwych ferm przemysłowych jako punktowe źródła zanieczyszczeń rolniczych (Hot Spot'y HELCOM),
- szczegółowa kontrola dotrzymania standardów prawnych (zarówno w zakresie spełnienia obowiązku uzyskania pozwolenia zintegrowanego, jak również dotrzymania zawartych w nim warunków oraz przestrzegania przez właścicieli instalacji obowiązujących regulacji prawnych w zakresie ochrony środowiska),
- zwiększenie udziału władz samorządowych w kontroli i egzekucji przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska,
- upublicznienie informacji o instalacjach wymagających uzyskania pozwolenia zintegrowanego (aktualizacja i rozszerzenie internetowej bazy danych Ministerstwa Środowiska i Europejskiego Rejestru Emisji Zanieczyszczeń (EPER),
- promocja i zwiększenie liczby gospodarstw ekologicznych utrzymujących trzodę chlewną, bydło i drób,

- wykorzystanie biotechnologicznej obróbki gnojowicy (zmniejszenie emisji odorów, biologiczna dezynfekcja i sanitaryzacja, mineralizacja materii organicznej, produkcja biogazu, oczyszczanie w przycospodarskich oczyszczalniach biologicznych – kontrolowana fermentacja, wykorzystanie „efektywnych mikroorganizmów”),
- ustanowienie dobrze skonstruowanych i skutecznych regulacji prawnych dotyczących jakości zapachowej powietrza,
- pełna implementacja ratyfikowanej Konwencji Helsińskiej,
- zwiększenie znaczenia Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej oraz Najlepszych Dostępnych Technik Intensywnej Hodowli Drobiu i Trzody Chlewnej (BAT) oraz opracowań Agendy 21 w sektorze wielkotowarowej produkcji zwierzęcej,
- stosowanie zbilansowanej i nisko przetworzonej paszy dla zwierząt gospodarskich, przeciwdziałające wydalaniu przez nie nadmiernych ilości związków azotu i fosforu,
- wzrost udziału społeczności lokalnych w postępowaniach administracyjnych związanych z tworzeniem nowych ferm (np. poprzez dotrzymanie obowiązujących standardów konsultacji społecznych, ułatwienie dostępu społeczeństwa do informacji, promowanie praktyk związanych z ideą urzędów przyjaznych obywatelowi),
- bardziej restrykcyjne podejście do ferm funkcjonujących na terenie, bądź w pobliżu terenów chronionych, w tym uniemożliwienie lokalizacji nowych ferm na tych obszarach,
- rewizja istniejących na terenie Polski obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (OSN), obejmująca powołanie nowych OSN, co odpowiada rzeczywistym potrzebom i uwarunkowaniom określonym w Dyrektywie Azotanowej.

Wszystkie wymienione praktyki pozwalają zbliżyć wielkoprzemysłowy chów zwierząt do wzoru rolnictwa zrównoważonego, które polega na stosowaniu metod przyjaznych środowisku, umożliwiających ograniczenie negatywnego wpływu rolnictwa na środowisko poprzez wprowadzenie integrowanej ochrony roślin oraz planu nawożenia, opartego na bilansie azotowym.

FEDERACJA
ZIEŁONYCH

GAJA

organizacja pożytku publicznego
istniejąca od 1993 roku

Federacja Zielonych GAJA (www.gajonet.pl) powstała ponad piętnaście lat temu. Stowarzyszenie jest niezależną, apolityczną organizacją pożytku publicznego, działającą na rzecz ochrony środowiska naturalnego oraz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Swoje cele organizacja realizuje poprzez liczne projekty przyrodnicze, sozologiczne i prospołeczne.

Federacja Zielonych GAJA jest przedstawicielem ekologicznych organizacji społecznych w: Radzie Społeczno – Konsultacyjnej ds. budowy „Gazoportu”, Zespole ds. Zieleni Miejskiej w Szczecinie, Krajowej Komisji ds. Ocen Oddziaływania na Środowisko, Polsko – Niemieckiej Radzie Ochrony Środowiska, Polsko – Niemieckiej Komisji Sąsiedzkiej ds. Ochrony Środowiska, Komitecie Monitorującym Wdrażanie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego, Radzie Społeczno – Naukowej Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcze Szczecińskie”. Obecnie Federacja jest członkiem międzynarodowej organizacji Coalition Clean Baltic (www.ccb.se) oraz Związku Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć (www.zielonasiec.pl).

Federacja Zielonych GAJA jest sygnatariuszem Karty Etycznej Pozarządowych Organizacji Ekologicznych, której głównym celem jest promowanie przejrzystości i jawności działania organizacji ekologicznych.

Federacja Zielonych GAJA uhonorowana została szeregiem prestiżowych nagród, za aktywną i wszechstronną działalność w dziedzinie ochrony środowiska: The Sassakawa Environmental Award Sea (2000) za projekt „Azyl dla dzikich ptaków”, Hewlett - Packard „W harmonii z przyrodą” (2001) za projekt „Krawężnikowa zbiórka makulatury”, Ford Motor Company (2002) za projekt „Restytucja łososia w rzekach Pomorza Zachodniego”, „Klon 2002” nagrodę Banku Ochrony Środowiska za wzorowe zarządzanie finansami z przeznaczeniem na ochronę środowiska.

